

RENTA - DA ALI NE?

S posebno nalogo proučitev gospodarskega položaja rudnika lignita v Velenju in ostalih slovenskih premogovnikov se je pretekli teden mudila v Velenju posebna skupina zastopnikov sekretariata za splošno gospodarske zadeve, sekretariata za industrijo, gospodarske zbornice LRS, sveta sindikatov metalurgov in rudarskih delavcev. Glavni namen je bil proučiti položaja in predvsem posebnih rudniških družbenih dajatev ter njih upravičenost.

Ze dve leti ima rudnik lignita v Velenju kot edina gospodarska organizacija v Sloveniji posebni družbeni rudniški prispevek, ki znaša skorajda polovico vseh obveznih prispevkov. Do nedavna je ta prispevek bil tretjina kot prispevek zaradi boljših prirodnih pogojev, kar pa nikakor ni odgovarjalo resničnemu stanju.

Kaže torej, da bo slednjič ta prispevek — imenovan RENTA — ukinjen, ter bo s tem znatno izboljšal položaj velenjskega premogovnika, pri katerem je nastopil čuden proces: pri sočasni veliki porasti produktivnosti znatno opazen stalni padec dohodka.

Na splošno kaže analiza, da je

doseženi narodni dohodek v premogovniški bistveno nižji od ustvarjenega narodnega dohodka v ostali industriji. Premogovniki so namreč drugače obravnavani in niso vključeni v celotni tržni mehanizem (cene premoga so določene). In v tem nastopajo čudne ekonomske alogičnosti. Zaradi nizkega narodnega dohodka imajo premogovniki do dve tretjini nižje obveznosti, dosega pa dokaj večjo produktivnost kot ostala industrija.

Posledica tega so nizki skladi in počasnejši porast osebnih dohodkov, in se to, da so premogovniki primorani porabiti dokajšen del ustvarjenega narodnega dohodka za sredstva osebnih dohodkov.

Odnosi med osebnimi dohodki v industriji in premogovniški so se v zadnjih dveh letih skoraj popolnoma izenačili in to s posledico dokajšnje fluktuacije delavcev iz premogovnikov. Predvideni odnos 150:100 v korist premogovnikov je že zdaleka spremenjen.

Na vse do leta 1960 je bil glavni vir družbenih dajatev prispevek od dohodka, z 1961. letom pa je bil uveden rudniški prispevek, kot nekakšen poseben instrument, ki naj bi zajel izredni dohodek v tistih premogovnikih, ki imajo boljše pogoje pri izkoriščanju narodnega bogastva. Plačujejo ga le trije premogovniki, in sicer: rudnik Banoviči, Kreka in Velenje in to s stopnjo 4 odstotke, 7 odstotkov in 12 odstotkov od realizacije premoga. Pri presoji in odločanju stopnje pa kot kaže niso bili upoštevani naravni pogoji (le-ti so v Velenju izredno težki in ne obratno), temveč je bila za osnovo vzeta akumulativnost zadnjih dveh let. Trditve o naravnih pogojih je sprito rudnikovi za dnevnimi kopljač nevdružna logična presoja, še posebej pa pri dokajšnji razliki stopnje prispevka. Takšen subjektivno postavljen instrument ima naravnost kvarne posledice, saj se v njem nehoti skriva inčica ali pravo nasprotje načelu nagajevanja po delu: je torej destitucionalni instrument, ki ne samo »kaznuje« napore kolektiva pri ustvarjanju večje storilnosti in boljše ekonomičnosti poslovanja.

Takšno stanje je rešljivo le z vključitvijo premogovnikov v splošni gospodarski sistem, kjer bi lahko s prosto formiranimi cenami dosegli enake pogoje kot ostala industrija in obenem bili pred družbo obvezni za iste družbene prispevke. Na ta način bi premogovniki dosegli nujnost povečanja osebnih dohodkov v svoji stroki, lahko bi sami krili potrebe po razširjeni reprodukciji in modernizaciji svojih obratov in bi s tem odpadlo doslej obvezno investiranje iz zveznih sredstev. Posebna skupina je po preučitvi predlagala, da se že za leto 1962 (torej enkrat za nazaj!) zniža rudniški prispevek velenjskega rudnika za 5 odstotkov in se izenači s stopnjo prispevka rudnika Kreke.

Prepričani smo lahko, da bo to osvojeno, kasneje pa s posebno študijo na osnovi objektivnih meril pri obravnavi pogojev izkoriščanja narodnega bogastva po vsej verjetnosti še znajano.

ZA DOGRADITEV DOMA

Andraž je razmeroma precej odmaknjena vasica od Polzele. Vendar je ta predel kmetično močno zalede. Zaradi tega namerava osrednja zadruga v Savinjski dolini dograditi že začetni zadržni dom. V njem bodo uredili tudi lično klubsko sobo, sodijo pa da bodo uspeli ta čas nabaviti tudi televizijski sprejemnik, za katerega je med prebivalci veliko zanimanja.

Ta cesta je zelo potrebna

V celjskem okraju že dalj časa govorimo o nekaterih cestah. Nekajkrat je na račun slabih cest do Logarske doline, do Rogaske

POSKRBELO SO ZA DRUŽBENO PREHRANO

V preteklem letu je tovarna lesne galanterije v Rimskih Toplicah z lastnimi sredstvi gradila novo lakirnico, ki je bila nujno potrebna, uredili pa so tudi skladišče in nabavili precej novih strojev. Največ težav je okoli nabave surovin, zanimivo pa je, da njih predvsem tare sicer kako nabaviti zadostne količine bukovine.

Lani pa so si uredili tudi lepno opremljen obrat, v katerem delavci prejema topel obrok. Ureditev takega obrata je bila želja vsega kolektiva.

Kvaliteta bo odločala

V keramični industriji v Libovjah so v zadnjih letih zabeležili sunkovit napredek. Uredili so neugodne razmere, a hkrati je kolektiv začel vlagati znatna sredstva za obnovo tovarniških poslopj. Libovjska tovarna je namreč sodelovala med najbolj zastarele tovarne v celjskem okraju.

Toda v tem obdobju smo lahko razen prizadevanja za modernizacijo in sodobno ureditev oddelkov zasledili pri libovjskih keramičnih velikih prizadevanje za uvažanje novitet in zlasti za izboljšavo kvalitete svojih proizvodov. Med posebnosti na tem področju sodi vsekakor začetno poizkusno izdelovanje grafitnih loncev, za katerimi se čuti izredno velika potreba v livarstvu. Gre namreč za izdelke, ki smo jih doslej morali uvažati in zanje trošiti znatna devizna sredstva.

V Libovjah so v preteklem obdobju veliko poizkušali z grafitnimi lonci. Pri tem so zabeležili dokaj lepe rezultate, vendar so morali ugotoviti, da samo s poizkusili niso mogli priti do konstantne kvalitete grafitnih loncev. Livarstvo pa zahteva prav stalno

Slatine in tudi na račun dobrih cest bilo zapisano in izrečeno precej pikrih. Vendar pa nihče ne more trditi, da so problemi urejanja teh cest ostali na mrtvi točki — asfalt je že do Rečice, proti vzhodu skoraj do Grobeljega. To so vsekakor pomembni uspehi, zlasti še, če poudarimo, da so pri gradnjah teh cest s smotnim delom prihranili znatna sredstva.

Vendar pa se nam v sedanjem obdobju — po priključitvi novih občin (Sevnica, Krško in Brežice) k celjskemu okraju — vsiljuje v ospredje potreba po ureditvi cest od Rimskih Toplic proti Posavju.

Ta cesta je namreč silno slaba v teh zimskih dneh pa tudi nevarna. Preozka je, tako, da je izmikanje vozil silno težavno, včasih tudi nevarno. V poletnih mesecih, ko je cesta suha, pa se vo-

kvaliteta grafitnih loncev, saj pomeni vsaka okvara tudi v livarnah lahko samo izgubo dragocene litine.

Zaradi tega so se v zadnjem času odločili, da si bodo nabavili ustrezno licenco, kajti na ta način bi se razmeroma mala investicija hitro obrestovala. Razen tega pa bi z razširitvijo zmogljivosti oddelka za izdelavo grafitnih loncev lahko krili dober del potreb naše industrije.

Ko so se v Libovjah za ta ukrep odločili, so temeljito premislili tudi vse podrobnosti. Prav gotovo jim namreč samo licenca ne bi veliko koristila, če ljudje ne bi bili seznanjeni s pravilno izdelavo grafitnih loncev. Sodijo, da bo zaradi tega potrebno poslati dva ali tri delavce na specializacijo.

Ves načrt pa stoji na eni predpostavki, namreč da je potrebno z zadevo pohiteti in z izdelavo kvalitetnih grafitnih loncev začeti že nekje sredi leta. Nekaj jih bo ta investicija sicer stala, vendar se bodo vložena sredstva povrnila že po enem letu, kar je razmeroma hitro in ugodno, tako da dejansko ne kaže omahovati.

Dve pomembni cesti

Na območju konjiške občine gradi Gozdno gospodarstvo iz Celja dve zelo pomembni cesti. Eno grade iz Vitanja do Rakovca, druga pa bo povezovala Zreče preko Resnika s cesto Oplopnica-Pesek. V obeh primerih gre za nekaj preko 10 kilometrov nove ceste, skupaj bodo tako zgradili tu preko 22 kilometrov. Obe cesti imata izrazito velik pomen za gozdarstvo. Novi cesti namreč odpirata velike gozdne površine, značilnost pa je visoka pogozdenost preko 77 odstotkov(!).

Vitanjska gozdna cesta se bo povzpela za okoli 600 metrov, nekaj manj pa cesta iz Zreč, vendar računajo, da bi skupno z občino speljali z Resnika cesto do Rogle, kar bi za razvoj turizma bilo prav gotovo izrednega pomena. To območje je namreč bilo doslej za turiste zaprto, saj je znano, da so po južnem pobočju Pohorja obstajali le stari kolovozi in neprimerne poti.

Toda le mimogrede, kajti obe cesti bosta imeli predvsem gospodarsko pomembnost. Doslej so od tod spravljali velike količine lesa na primitiven način. Pri tem je bilo precej izgub, a tudi spravilo je bilo dražje — pa seveda počasneje.

Izredni posek na teh površinah namreč znaša kar okoli 10 tisoč kubičnih metrov lesa — bolje rečeno, toliko bodo lahko posekali in spravili v dolino, ko bodo obe

cesti zgrajeni. Zraven je še zlasti pomembno tudi dejstvo, da so na tem območju predvsem visokokvalitetni iglavci, za katerimi je na trgu največ povpraševanja.

Zanimivi so tudi podatki o rentabilnosti posameznih odsekov cest. Tako so najrentabilnejši začetni deli cest, nekoliko manj pa višji predeli, vendar pa je gospodarsko smotno prav odpiranje višjih predelov in se zaradi tega rentabilnost ceste računa v celoti. Tako sodijo, da se bosta obe najpomembnejši gozdarski novi cesti v konjiški občini — ona v Vitanju in v Zrečah poplačali. Vrednost zreške ceste in njena rentabilnost pa se z uresničitvijo načrta o cesti do Rogle in z razvojem turizma, ki je za to območje interesantna in lahko tudi donosna panoga, hitro poveča.

POUDAREK IZVOZU

Tudi letos je zlasti za industrijska podjetja pomembna naloga povečevanja izvoza. Resda, izvoz letos bržčas ne bo tako močno porastel v celjskem okraju kot lani (30 odstotkov), vendar sodijo, da bodo podjetja iz celjskega okraja izvozila vsaj za okoli 23 odstotkov več kot lani. Istočasno pa se bo nekoliko zmanjšal izvoz kmetijskih pridelkov, kajti kmetijske organizacije in kmetijske zadruge imajo letos predvsem nalogo pravilno in pravočasno oskrbeti domače tržišče.

zila na njej »močno« uničujejo.

Naj povemo, da je za primerjavo do Brežic domala 80 kilometrov — 80 kilometrov slabe ceste na eno in na drugo stran pa je tudi neprijetno in naporno. Zaradi tega bo prav gotovo v interesu skupnosti komun, da pospeši ureditev tega cestišča, kajti že prvi meseci po združitvi občin k celjskemu okraju so pokazali, da promet proti Celju iz tega predela vse hitreje raste.

Razen tega pa je prav gotovo smiselno in koristno povezati magistralo Maribor-Ljubljana z avtocesto Ljubljana-Zagreb.

S silo v tuje stanovanje

Pred dnevi se je zglasil v našem uredništvu tovariš Franjo Vanovšek, ki nam je povedal še eno nenavadno zgodbo o nestrpnosti pri reševanju stanovanjskih zadev.

Njegov oče stannuje že precej let v stanovanjski hiši Drnovškovih. Ker je najemnikova hčerka v Svici, je obljubil, da bo lastniku stavbe Drnovšku odstopil hčerkin sobico. Ker pa hčerka pride šele aprila nazaj, je zadeva dobila nenavaden potek.

Drnovšek je kratkoma vdril v sobico, in sicer namenoma; baje tedaj, ko ni bilo najemnika doma. Pomagalo mu je pet najetih delavcev, ki so znosili stvari iz sobice ven.

Družina se je razumljivo pritožila na stanovanjskem uradu. Imajo namreč ustrezno odločbo in na koncu koncev vendar ne gre, da bi z najemanjem delavcev »gospodari« metali stranke iz stanovanja. Stanovanjski oddelek občine je lastnika stanovanja poučil, da je šlo za kaznivo dejanje in da bo treba zadevo urediti tako, da najemnik dobi sobico nazaj.

Tedaj pa se je lastnik hiše odločil, da bo podstrešno sobico podrl. S tem delom je tudi že začel. Toda tudi to pot so ga opozorili, da gre za kaznivo dejanje. Nehal je.

Po pripovedovanju tovariša Vanovške se je lastnik stavbe zglasil tudi pri šefu stanovanjskega urada v Celju — tovarišu Šešlerju, ki pa je dal lastniku stanovanjske hiše prav. Tako so baje lahko razbrali iz pripovedovanja Drnovškovih. Tedaj so se Drnovškovi odločili za zvijačo. Če nas bo stanovanjska uprava podprla, lahko dobimo sobo nazaj, so menili. Rekli so najemniku Vanovšku, da bodo popravili, kar so porušili in naj jim da ključ. Ta jim ga je v dobri veri tudi dal. Toda niso popravljali in tudi ključ jim niso vrnili. Tako je Vanovškova družina ostala brez sobe in sicer brez da bi jo izgubili z ustreznim in veljavno odločbo.

Tovariš Vanovšek pa nam je hkrati povedal, da je bil vsa leta nazaj mir v hiši. Ko pa je prišlo do tožbe med lastnikom hiše Drnovškom in tovarišem Cekom, so poklicali Vanovška na sodišče kot prič. Govoriti je moral resnico in od tedaj ni več miru v hiši. Čudno in značilno hkrati... menimo pa, da zgodbe bržčas še ni konec.

m

Zanimive žemljice

Pred kratkim je celjski okraj dobil še tri nove občine — sevnico, krško in breziško. Tako pripojitve ima razen svojih posebnosti to značilnost, da se posamezne službe, nadalje gospodarstvo, trgovina — skratka vsa dejavnost v nečem smislu primerja z ostalim področjem, in sicer vseeno kako; gledano iz vidika dosežanih občin ali pa narobe iz aspekta priključenih občin.

Primerjava raznih pojavov in prilagojevanje pa je vsekakor lahko samo koristno, kajti gotovo je, da se s tem prenašajo pozitivne izkušnje in dobre lastnosti v obe smeri.

Ta primerjava je zlasti v prvem obdobju združitve dokaj značilna, vendar je treba povedati, da bi hujše probleme zlasti s področja gospodarjenja, prizadevanja za rentabilnost kmetijstva in podobno v tako kratkem času le težko objektivno primerjali s težnjo, da iz te primerjave izluščimo prednosti, ali posebnosti, ki imajo pozitiven karakter. Zaradi tega smo se tokrat odločili za malo primerjavo, ki ne pomeni neke značilnosti, pove pa nam, da bo sinhrizacija še zelo potrebna. Odločili smo se, da se za trenutek ustavimo pri oskrbi Krškega s kruhom.

V glavnem ni kaj posebnega, ko pa smo primerjali velikost žemljice, ki jih za isto ceno v maloprodaji izdelujejo v Krškem, smo lahko ugotovili, da so tam potrošniki prizadeti. Zraven smo se vprašali celjsko podjetje Veležitar, če so njihove kalkulacije take, da ob teh cenah pri žemljah ustvarjajo izgubo? Odgovorili so nam — ne!

Torej tu ni objektivnih pogojev,

Sneg povzroča

hude težave

Ze je kazalo, da se bo vreme obrnilo na bolje. Cestni delavci so vztrajno strgali tudi zaledenele plasti z asfaltnih cestišč in nekaj dni je bila cesta proti Zalcu in tudi proti Velenju mestoma že brez snega.

Toda vreme je muhasto in po starem pregovoru — »smola se trdno drži« — letos to prav posebej velja za vreme. Na že urejeno cesto je zapadel nov sneg, ki je povzročil precej težav in tudi manjših »karambolov«.

Ko smo povprašali pri cestni upravi, so nam povedali, da so njihovi ljudje v teh dneh domala ves čas na cesti, da pa dela v konicah ne zmoroje. Pomagajo si z vsem — uporabljajo velike sodobne pluge, a tudi stare, v katerih mestoma, zlasti v strminah, morajo vpreči celo konje, ker drugače ne gre. Najhuje pa je bilo, so nam povedali, v terek zjutraj. Cesta je po novem snegu bila poledenela in previdnost voznikov

je bila tisti dan še izredno velika! To je za pohvalo.

Največ težav je bilo na konjiškem klanecu, kjer cesta ni bila posuta. Zavirati ni bilo možno, avtomobile je nosilo sem in tja po cesti — da pa bi nesreča bila še večja, se je na klanecu ustavil velik italijanski tovornjak s prikolico, naložen z lesom. No, ljudje so pomagali eden drugemu in rešili težavno situacijo.

Toda nič bolje ni bilo drugje, kjer cestarji niso uspeli takoj s posipanjem urediti cestišča. Polagoma pa se je stanje po odjugi zadnjih dni normaliziralo.

Največ težav, pravijo šoferji, je bilo pri izmikanju. V teh dneh so pogosto dogajala, da vozilo ne gre več nikamor in tedaj pomaga samo še lopata. Odkopati je potrebno kolo in še posuti progo. Zares, nič prijetno delo, hkrati pa v prometu zaradi tega nastajajo precejšnje zamude.

-le

